

Jurgis PAKERYS
Vilniaus universitetas

KELI LIETUVIŲ KALBOS VEIKSMAŽODŽIAI, IŠVESTI IŠ ESAMOJO LAIKO KAMIENŲ SU *-n-* Some Lithuanian suffixed verbs derived from the present stems with *-n*¹

Anotacija. Straipsnyje aptariami lietuvių kalbos priesaginiai veiksmažodžiai, kurie gali būti pamatuoti esamojo laiko kamienų su intarpiniu ar priesaginiu *-n-*. Patikimiausiais laikomi pavyzdžiai *šąl-au-ti*, *šąl-én-ti* ir kt., išvesti iš kamieno *šąl-* su išnykusiu intarpu (< **ša-n-l-*), taip pat vediniai iš kamieno su priesaginiu *-n-*, pvz., *at-ein-iné-ti* ← *at-eĩ-n-a*. Pamatinio kamieno intarpą galima įžiūrėti ir vediniuose *brand-in-ti*, *-bund-in-ti*, *(pra-si-)bund-iné-ti* ‘prabudinėti’ ← *bre-ñ-d-a*, *-bu-ñ-d-a*. Kita vertus, /n/ gali būti laikomas okaziniu įterptiniu garsu prieš /d/ (= dzūkų /ḏz/) ir toliau einantį priesagos /n/ veiksmažodžiuose *(pra-)bu-n-diné-ti* ‘pragyventi’ ir *-važiuo-n-diné-ti*, plg. pagrindinius variantus *bū-diné-ti*, *važiuo-diné-ti* be įterptinio /n/.

Raktažodžiai: lietuvių kalba; priesaginiai veiksmažodžiai; esamojo laiko kamieno intarpas *-n-*; esamojo laiko kamieno priesaga *-n-*.

Abstract. The paper discusses suffixed Lithuanian verbs derived from the bases with infixal or suffixal *-n-*. The most solid examples are the ones containing *šąl-* ‘get chilly, cool off’ with former infix (**ša-n-l-*), e.g., *šąl-au-ti*, *šąl-én-ti* ‘get chilly little by little’, and suffix *-n-*, e.g., *at-ein-iné-ti* ‘come (iterative/imperfective)’ ← *at-eĩ-n-a* ‘come(s)’. The infix of the base can be also seen in *brand-in-ti* ‘make ford’, *-bund-in-ti* ‘awaken (tr.)’, *(pra-si-)bund-iné-ti* ‘wake up from time to time’ ← *bre-ñ-d-a* ‘ford(s)’, *-bu-ñ-d-a* ‘wake(s) up (itr.)’. However, there are cases when /n/ may be occasionally inserted before /d/ (= Dzūkian /ḏz/) that is followed by a suffixal syllable containing /n/, as in *(pra-)bu-n-diné-ti* ‘subsist, live’ and *-važiuo-n-diné-ti* ‘drive from time to time’ found alongside the main variants without *n*-insertion: *bū-diné-ti*, *važiuo-diné-ti*.

Keywords: Lithuanian; suffixed verbs; present stem infix *-n-*; present stem suffix *-n-*.

¹ Nuoširdžiai dėkoju už pastabas ir patarimus Edmundui Trumpai. Už galimus me-džiagos pateikimo ir interpretacinius netikslumus esu atsakingas tik pats.

1. Tiriamasis reiškiny. Šiame straipsnyje aprašomi priesaginiai lietuvių kalbos veiksmažodžiai, kurių pamatiniuose kamieniuose galėtų būti (arba yra buvę) intarpinis arba priesaginis *-n-*. Iki šiol daugiausia tokios darybos pavyzdžių buvo nurodyta su intarpu, sakysim, Būga (1924, 267) = (1959, 446) mini *pa-kánk-in-ti, ténk-in-ti, į-tìnk-in-ti* šalia es. l. *pa-ka-ñ-k-a, te-ñ-k-a, į-ti-ñ-k-a*, t. p. pasiūlo vieną galimą latvišką (kuršiškos kilmės) paralelę *tiñc-inâ-t (-enâ-t)* ‘klausinėti [ir kt.]’. Skardžius (1943, 542–545) nurodo du iš trijų Būgos pavyzdžių ir komentuoja, kad *kánk-in-ti* (šalia *kāk-in-ti*) yra dalies žemaičių persidirbtas pagal pamatinio veiksmažodžio es. l. kamieną (*ka-ñ-k-a*) sekant *ténk-in-ti* ← *te-ñ-k-a* pavyzdžiu. Vėliau tie patys pavyzdžiai (*kánkinti, ténkinti, tìnkinti*) teikiami ir Fraenkeliu (1962, 206, 1080–1081, 1098). Urbutis (1978, 197–198) pastebi, kad rémimasis es. l. kamieniu su intarpu yra sporadiškas reiškiny ir duoda šiek tiek daugiau pavyzdžių (nurodomų šalia išvestinių daiktavardžių ir būdvardžių, taip pat turinčių intarpinius pamatinius kamienus): *kánk-in-ti(s), kniùmp-in-tis* (šalia es. l. *kniu-m-p-a*), *ténk-in-ti, tìnk-in-ti* ir *sning-nó-ti* (šalia es. l. *sni-ñ-g-a*). Prie šių pavyzdžių galima pridėti ir Ostermejerio gramatikos *apjèk-in-u (apjenk-in-u)* ‘padarau aklą, apakinu’² šalia es. l. *apje-ñ-k-a*, bendr. *apjèk-ti* ‘netekti regos, apakti’ (Pakerys 2007, 385). Intarpiniai pamatiniai kamienai kaip neošakny nurodomi ir Smoczyńskio, žr. bendrai (Smoczyński 2018, XLIX), t. p. apie *band-ý-ti* (šalia es. l. **be-n-d-a*, galėjusio būti *bès-ti* paradigmoje), *brand-in-ti* (šalia es. l. *bre-ñ-d-a*), *pra-si-bund-iné-ti* (šalia es. l. *bu-ñ-d-a*), *gramb-ý-ti* (šalia es. l. *(su-)gri-m-b-a*, bendr. *(su-)grib-ti*), *slim̃p-in-ti, slim̃p-iné-ti, slimp-so-ti* (greta es. l. *sli-m-p-a*, bendr. *slip-ti*), *šq̃l-au-ti, šq̃li-ó-ti* (šalia es. l. *šq̃l-a* < **ša-n-l-a*) ir kt. (Smoczyński 2018, 96, 141, 169, 374, 1224, 1350); t. p. žr. ir apie anksčiau minėtus *kánkinti, ténkinti, tìnkinti (tiñkinti)* (Smoczyński 2018, 471, 1470, 1482).

Vedybos pavyzdžių iš es. l. kamieno su priesaginiu *-n-* minima retai, plg. *-ein-iné-ti* šalia es. l. *eĩ-n-a, lyn-ó-ti* šalia es. l. *lỹ-n-a* (Smoczyński 2018, 285, 715), bet pastaruoju atveju gali būti skiriama ir priesaga *-no-ti* (Skardžius 1943, 511). Apie tokio tipo latvių kalbos vedinius trumpai užsimena Endzelynas, nurodantis *miēzn-â-t* ‘maižioti’, *šaũn-â-t* ‘šaudyti’, kurie gali būti išvesti iš es. l. *miēz-n-u* ‘myžu’, *šaũ-n-u* ‘šaunu’ (Endzelin 1922, 632; Endzelīns 1951, 818).

² Gottfried Ostermeyer, *Neue littauische Grammatik*, Königsberg, 1791, 73.

Prieš pereinant prie medžiagos analizės reikia pasakyti, kad šiame straipsnyje aptariami pavyzdžiai nebuvo rinkti sistemaiškai, o tik probėgšmais pasižymėti iš LKŽ domintis kitais dalykais, tad veiksmažodžių sąrašas dar neabejotinai pildytinas ateityje. Be to, kaip bus matyti, dalis darinių jau buvo literatūroje nurodyta, bet jie čia ir vėl minimi norint aptarti platesniame panašių pavyzdžių kontekste. Iš pradžių nagrinėjami veiksmažodžiai su galima išlaikytu intarpu (2), tada pereinama prie vedinių iš kamieno *šql-*, kur intarpas išnykęs (3), galop aptariami vediniai, kurie galėtų remtis priesaginiu *-n-* (4). Leksikografinė medžiaga, suprantama, ribota, bet bus atkreipiamas dėmesys ir į tai, kokiomis formomis tie veiksmažodžiai žodyno straipsniuose iliustruojami, nes kai kuriais atvejais matyti, kad dažniau pasitaiko būtent es. l. formos. Prie kiekvieno veiksmažodžio taip pat nurodoma, ar yra žinoma vedinių su ta pačia (arba priebalsiu išplėsta) priesaga iš atitinkamo pamatinio veiksmažodžio kitų kamienų.

2. Šiame poskyryje aptariami 3 išvestiniai kamienai, kuriuose galėtų būti išlaikytas pamatinio veiksmažodžio intarpas *-n-*. Kaip bus matyti, jų interpretacija nėra tokia paprasta, nes galima įžiūrėti ir įterptinį priebalsį /n/, o vienu atveju konstatuotina homonimija.

brandinti ‘braidinti, leisti bristi’ (Vks), *įbrandinti* ‘įbraidinti, leisti įbristi’ (Mc), *išbrandinti* ‘leisti išbristi’ (Vks), pvz.: *Nebrandink karvių par griovį* Vks. Veiksmažodis remiasi es. l. kamieniu *bre-ñ-d-* ir yra išvestas su kauzatyvams būdinga balsių kaita (Smoczyński 2018, 141); fiksuotas Vieکشniuose (Mažeikių r.) ir Kazimiero Maciaus tekstuose, iš viso 3 pavyzdžiai (1 liep. n. ir 2 būt. k. l. formos). Žinomi dar 3 vedinių variantai su priesaga *-in-ti*: *brad-ìn-ti*, *braid-ìn-ti*, *brėd-in-ti*. Pirmieji du yra su balsių kaita ir už *brandinti* gerokai dažnesni, o trečiasis – retas ir galėtų taip pat būti vedamas tiesiai iš nemodifikuoto es. l. kamieno (*brėd-*).

-bundinėti ‘buvinėti, gyventi’, pavyzdžiais pagrįsta tik vartoseną su priešdėliu: *pra-bundinėti* ‘pragyventi’ (*Kas kąsnelį kokį [duoda], ir prabundinėja* Pls) ir (sangr.) ‘prabusti’ (*Miegti, neprabundinėja* Dv), abiem atvejais vartojamos es. l. formos. Šį LKŽ straipsnį siūlytina skelti ir aprašyti du homonimus, kurių pamatiniai žodžiai skirtingi: pirmąją reikšmę *prabundinėti* sietinas su veiksmažodžiu *prabūti*, antrąją – su *prabūsti* (šio vedinio reikšmę t. p. tiksliau būtų nusakyti ‘prabudinėti’).

Veiksmažodis *prсібundinėti* ‘prabudinėti’ fiksuotas vienašyk (Dieveniškėse, Šalčininkų r.), čia matome pamatinį es. l. kamieną *prabu-ñ-d-* (Smoczyński 2018, XLIX, 169), plg. (*pra-*)*bundinti*. Vedinio variantas *prabud-inė-ti* (LKŽ iliustruojamas 1 pavyzdžiu) yra su ta pačia priesaga išvestas iš būt. k. l. kamieno.

Veiksmažodis *prabundinėti* reiškė ‘pragyventi’ žinomas tik iš Peleosos (Baltarusija, Varanavo r., 1 pavyzdys) ir jo kilmės istorija kitokia: arba jo pamatas yra es. l. kamienas *bū-n-*, arba šis veiksmažodis turi įterptinį /n/ šalia pagrindinio varianto *bū-dinė-ti*, kuris yra vedinys iš *bū-ti* (bendr. kamieno), plg. irgi iš Peleosos fiksuotą priešdėlinį ir sangražinį *apsi-bū-dinė-ti* ‘apsigyventi’: *Žmonys medžius (miškus) kirto ir čia apsi-bū-dinė[ō]* Pls. Su priešdėliu *pra-* atinkamas veiksmažodis reiškė ‘pragyventi’ paliudytas netoli – Armoniškėse (Baltarusija, Varanavo r.): *Kap jūs prabūdinėjat?* Arm; *Uogas rinkau, parduodinėjau, ir prabūdinėjau* Arm. Es. l. kamienas *bū-n-* aspkritai yra dažnas, LKŽ medžiagoje Peleosos pavyzdžių nėra, bet plg. iliustraciją iš Varanavo (Varanavo r., Baltarusija): *Du ženoti sūnai, ir susi-bū-n-a dėlto, nieko negirdėt;* darybos požūriu plg. *-ein-inė-ti* iš es. l. *-ei-n-* (žr. toliau). Įterptinį /n/, Bezenbergerio (1877, 43) nuomone, gali turėti veiksmažodis *vandinti*³ ‘kviesti, vadinti’ ir jo priešdėliniai vediniai, fiksuoti kai kuriuose XVI–XVIII a. Prūsijos tekstuose (šalia ten taip pat vartojamo dažnesnio varianto *vadinti* be /n/ šaknyje), pvz.: *wandinamas* ‘vadinamas’ VlnE 49,12; *wandintei* ‘vadintieji’ WP 198r,11; *fuwandinne* ‘suvadinė’ BP I 382,1; *atwandinti* ‘atvadinti’ NT1727⁴ 597,21 ir kt.⁵ Matome, kad fonologinė aplinka veiksmažodžiuose *-bundinėti* ir *vandinti* panaši: /n/ atsiranda prieš /d/ (resp. dzūkišką /ḏz/), toliau eina priesagos /n/, kuris pirmojo nosinio priebalsio atsiradimą ir galėtų sukelti. Veiksmažodžio *prabundinėti* atveju reikia paaiškinti dar ir šaknies balsio likimą: arba jis sutrumpintas, arba netiksliai užrašytas, nes pagrindiniame variante jis ilgas (*būdinėti*). Kalbant apie vedinių variantus reikia pasakyti, kad su priesaga *-(d) inė-ti* iš *bū-ti* yra pasidarytas jau minėtasis *bū-dinė-ti* (iš bendr. kamieno) ir *buv-inė-ti* (iš būt. k. l. kamieno) – abu jie už *-bundinėti* akivaizdžiai dažnesni.

³ Toliau nurodomuose šaltiniuose formos nekirčiuotos, kirtis atstatomas pagal pagrindinį variantą *vadinti*.

⁴ *Naujas Testamentas* [...], Karaliaučius, 1727. Kitų šaltinių santrumpos čia ir toliau imamos iš LKŽ.

⁵ Pavyzdžiai teikiami remiantis Bezenbergerio pastaba (1877, 43), senųjų tekstų paieškos sistema <http://sr.lki.lt/>, asmeniniais duomenimis ir Jolantos Gelumbeckaitės informacija – nuoširdžiai jai už tai dėkoju.

-bundinti ‘budinti’, šaltinių nuorodų arba pavyzdžių turi tik veiksmožodžiai su priešdėliais: iš-*bundinti* ‘išbudinti’ (prš) ir *pa-bundinti* ‘pabudinti’ (SE 37), pvz.: *pábundintás ir prikiaaltás* ‘pabudintas ir prikeltas’ (SE 37,2)⁶. Kaip matyti, šaltiniai du: Prūsijos lietuviški tekstai (be pavyzdžio) ir SE. SE indekse atsargiai pažymėta, kad čia galėtų būti ir klaida („kl.?“), nes kitos 3 formos šiame šaltinyje yra be /n/ prieš /d/ ir reprezentuoja tos pačios priesagos dažnesnį vedinį iš kamieno be intarpo (*pabūdinti*) (Jakulis, Jakulytė 1995, 145); SE spaudos taisymuose minėtoji forma su /n/ nekoreguota (SE Mm [286]). Kaip ir ankstesniu atveju (*prasibundinėti*), įžiūrėtinas rėmimasis es. l. kamieniu *-bu-ñ-d-* (Smoczyński 2018, 169).

3. LKŽ fiksuoti 6 išvestiniai veiksmožodžiai, pamatuoti es. l. kamieno *šql-*, kuriame intarpas yra išnykęs (< **ša-n-l-*) (Smoczyński 2018, 1350). Žiūrint geografijos, bus matyti, kad šie veiksmožodžiai dažniau randami rytinėje lietuvių kalbos ploto dalyje.

šqlauti ‘šalenti [= šiek tiek šalti]’, paliudytas 2 es. l. formų vartosenos atvejais iš Valkininkų (Varėnos r.), pvz.: *Ynis gražiai šqlauna* Vlk. Variantas su ta pačia priesaga ir kamieniu be intarpo nežinomas (†*šal-au-ti*⁷).

šqlėnti ‘šiek tiek šalti’, veiksmožodis LKŽ teikiamas varianto su pamatiniu kamieniu be intarpo (*šalėnti*) straipsnyje ir iliustruojamas 2 sakiniais su es. l. formomis iš Armoniškių (Baltarusija, Varanavo r.) ir Musninkų (Širvintų r.), pvz.: *Jau šqlėna, bus geresnis kelias* Arm. Žinomas ir dažnesnis variantas su pamatiniu kamieniu be intarpo ir reta (priebalsiu išplėsta) priesaga *-ven-ti*: *šal-vėn-ti*.

šqlinėti ‘iter. dem. šalti’, veiksmožodis LKŽ irgi teikiamas varianto su pamatiniu kamieniu be intarpo (*šalinėti*) straipsnyje ir iliustruotas 1 sakiniu su es. l. forma iš Dusetų (Zarasų r.); priešdėlinis *pašqlinėti* fiksuotas es. l. ir būt. k. l. formomis (po vieną kartą) iš Dusetų (Zarasų r.) ir Strūnaičio (Švenčionių r.), pvz.: *Pašqlinėjo nedėliq ir vėl paleidė* Ds (varianto su kamieniu be intarpo – †*pašalinėti* – pavyzdžių LKŽ

⁶ LKŽ pavyzdys čia cituojamas originalia rašyba iš: Steponas Jaugelis Telega, Samuelis Minvydas, Jonas Božymovskis, *SUMMA Abá Trumpas įfzguldimas EWANIELIV SZWENTU* [...], Kėdainiai, 1653, elektroninis tekstas, rengė Mindaugas Šinkūnas, 2007–2008, <http://seniejirastai.lki.lt/db.php?source=23>, naudotasi 2022 m. kovo 14 d.

⁷ Nežinomos formos čia ir toliau žymimos kryželiu norint jas skirti nuo rekonstruojamų formų.

straipsnyje nėra). Be variantu *šal-iné-ti*, ta pačia reikšme žinomas ir *šal-diné-ti*, abu jie už *šql-iné-ti* dažnesni.

šqlióti ‘truputį šalti, šalenti’, LKŽ iliustruojamas vienu pavyzdžiu iš Garliavos (Kauno) su bendratimi: *Vakar kiek užmetė [sniego], šiąnakt pradėjo šqliót* Grl. Variantu su pamatiniu kamienu be intarpo nėra žinoma (†*šali-o-ti*).

šqliúoti ‘truputį šalti, šalventi’, LKŽ veiksmožodis nurodomas variantu su pamatiniu kamienu be intarpo (*šaliúoti*) straipsnyje ir iliustruojamas 1 pavyzdžiu su bendratimi iš Miežiškių (Panevėžio r.): *Dangus giedras, pradės šqliúot* Mžš. Taip pat yra ir priešdėlinis *pa-šqliúoti* (greta *pa-šaliúoti*), turintis 1 iliustraciją su es. l. forma iš tos pačios vietos. Kalbant apie vedinių variantus iš kamienu be intarpo gali būti minimi ir *-šal-viúo-ti* (*pa-šalviúoti*), *šal-vúo-ti* (ta pačia reikšme), priesagoje turintys /v/, plg. *-ven-ti*⁸; abu jie irgi reti ir LKŽ teturi po 1 pavyzdį.

4. Šiame poskyryje nagrinėjami du išvestiniai priesaginiai kamienai (atskirai neskaičiuojant veiksmožodžių su priešdėliais) su potencialiai išlaikytu es. l. kamieno priesaginiu *-n-*. Vienu atveju bus matyti, kad pamatas tikrai gali turėti priesaginį *-n-*, o kitur /n/ reikia traktuoti kaip įterptinį.

-eininéti ‘iter. dem. eiti’, veiksmožodis LKŽ fiksuotas tik su priešdėliais ir tik lietuvių kalbos salose Baltarusijoje: *at-eininéti* (Breslauja, Breslaujos r.; Lazūnai, Vijos r.⁹), *iš-eininéti* (Breslauja), *pér-eininéti* (Breslauja). Visuose pavyzdžiuose vartojamos es. l. lytys ir imituojamas slaviškas imperfektyvinančių priesagų modelis (bent dalyje vartosenos atvejų), pvz.: *Jau ateininėja namop anas Lz*; *Anies išeininėja ir ateininėja in nakties* Brsl. Šie vediniai sudaryti iš priešdėlinių veiksmožodžių, turinčių es. l. kamieną *-eĩ-n-* (Smoczyński 2018, 285; Kozhanov, Wiemer 2019, 18), kuris yra plačiai vartojamas, fiksuotas ir minėtose pavyzdžių kilmės vietose (tiesa, Lazūnuose daug dažnesnis kamienas *eim-*, žr. LzŽ 70–72), pvz.: *Kiek tas daiktas atsi-eĩ-n-a* [‘kainuoja’]? Lz; *Šitie liežuviai, latviškas ir lietuviškas, pad-eĩ-n-a* [‘yra panašūs’] *vienas in kitą* Brsl. Labiau paplitę priesagos *-(d)iné-ti* vediniai remiasi būt. k. l. kamienu (*ej-iné-ti*) arba bendr. kamienu (*ei-diné-ti*).

-važiuondinéti ‘žr. važiuodinėti [= vis važinėti, važiuoti]’, LKŽ fiksuotas tik su priešdėliais *at-* ir *až-* po 1 kartą iš Lazūnų (Baltarusija, Vijos r.),

⁸ Priesagos *-v(i)uo-ti* klausimas turėtų būti atskirai nagrinėjamas ieškant daugiau medžiagos, bet minėtais atvejais sinchroniškai kitaip skaidyti neišeina: *-šal-viúo-ti*, *šal-vúo-ti* greta *šál-ti*.

⁹ LzŽ nenurodomas.

bet LzŽ nenurodomas. Šių veiksmažodžių struktūra irgi primena slavišką imperfektyvinimo modelį (plg. *-eininěti*), o LKŽ pavyzdžiuose vartojamos es. l. lytys: *Nu čia atvažiuondinėja vaikai* LKKXXIX184 (Lz), *Ažvažiuondinėja ir tę, gi nakvoja karčmoj ir geria* LKKXXIX184 (Lz). Formos požiūriu šie veiksmažodžiai galėtų remtis es. l. kamieniu *-važiuo-n-*, bet Lazūnų apylinkėse jis, atrodo, nežinomas, vartojamas įprastinis *-ja-* kamienas, pvz.: *Kap išvažiuo-j-a, cielus metus važinėja* LzŽ; *Kad ją regėsit, [pasakykit:] te-važiuo-j-a, kap turi kada česo, mūs[p] te-važiuo-j-a* Lz (LKŽ; t. p. žr. LzŽ 281). Kamienai su *-n-* LKŽ medžiagoje fiksuoti žemaičių plote: Vieکشniuose (Mažeikių r.), Plateliuose (Plungės r.), Tirkšliuose (Mažeikių r.), Papilėje (Akmenės r.): *Važiuo-n-a anie su laivu ta upe [...]* (ps.) Vks; [...] *kartais nelyna, važiuo-n-a i nu-važiuo-n-a ans [= debesis]* Plt; *O kad nu ryto iš-važiuo-n-a, vakare par-važiuo-n-a* Trk; *Žiemą čia sunku ateiti, privažiūoti, niekas neat-važiuo-n-a* Pp. Todėl tikėtina, kad priebalsis /n/ kamienne *-važiuo-n-dinė-* yra įterptinis šalia pagrindinio (ir daug dažnesnio) varianto *važiuo-dinė-ti*, be kitų vietų, vartojamo ir Lazūnuose, plg. t. p. ir vedinius su priešdėliais *at-važiuo-dinė-ti* (LzŽ), *už-važiuo-dinė-ti* (LKKII225 (Lz)), pvz.: *Anas atvažiuodinėj[o] [= a?] itop gaspadorip ir būsta* Lz.

5. Apibendrinamosios pastabos. Kaip buvo matyti, patikimiausi iš aptartųjų yra pavyzdžiai, turintys pamatinį kamieną *šql-* su išnykusiū intarpu (*šql-au-ti*, *šql-én-ti* ir kt.), taip pat įtikimas *-ein-inė-ti* atvejis (← *-eī-n-a*). Intarpiniais kamienais gali remtis ir *brand-in-ti*, *-bund-in-ti*, (*pra-si-*) *bund-inė-ti* ‘prabudinėti’ (← *bre-ñ-d-a*, *-bu-ñ-d-a*). Įterptinį /n/, pasirodantį prieš /d/ (resp. dzūkišką /ḏz/) ir toliau einantį priesagos /n/, gali turėti (*pra-*)*bu-n-dinė-ti* ‘pragyventi’ (alternatyva – pamatinis es. l. kamienas *bū-n-*) ir *-važiuo-n-dinė-ti*, egzistuojantys šalia pagrindinių variantų *bū-dinė-ti*, *važiuo-dinė-ti* (be įterptinio /n/). Tokie pavyzdžiai rodo, kad ir kituose veiksmažodžiuose, kur fonologinis kontekstas toks pats (*-bundinti* ir pan.), /n/ nebūtinai atspindi intarpinę morfemą, todėl svarbu toliau aiškintis /n/ įterpimo reiškinį ir jo geografinį paplitimą.

Kai kurie nagrinėtieji veiksmažodžiai LKŽ pavyzdžiuose dažniau fiksuoti es. l. formomis – galbūt iš es. l. kamienų iš pradžių ir būna išvedami antriniais būtent es. l. kamienais (pvz., *šql-a* → *šql-inėj-a*), o tik vėliau formuojama likusi paradigmos dalis (*šql-inėj-o*, *šql-inė-ti*), bet šiam procesui pagrįsti reikėtų daugiau duomenų. Apskritai vedybos iš es. l. kamienų su *-n-* netipiškumą gerai rodo ir tai, kad vediniai iš tų pačių pamatinių veiksmažodžių kitų kamienų ne vienu atveju yra dažnesni ir geografiškai labiau paplitę.

LITERATŪRA

Bezenberger, Adalbert 1877, *Beiträge zur Geschichte der litauischen Sprache auf Grund litauischer Texte der XVI. und XVII. Jahrhunderts*, Göttingen: Peppmüller.

Būga, Kazimieras 1924, Die Metatonie im Litauischen und Lettischen, *Zeitschrift für vergleichende Sprachforschung auf dem Gebiete der Indogermanischen Sprachen* 52(3/4), 250–302.

Būga, Kazimieras 1959, *Rinkiniai raštai 2* (sud. Zigmas Zinkevičius), Vilnius: Valstybinė politinės ir mokslinės literatūros leidykla.

Endzelin, Jan 1922, *Lettische Grammatik*, Riga: Gulbis.

Endzelīns, Jānis 1951, *Latviešu valodas gramatika*, Rīga: Latvijas valsts izdevniecība.

Fraenkel, Ernst 1962, *Litauisches etymologisches Wörterbuch*, Heidelberg: Winter.

Jakulis, Antanas, Dalia Jakulytė 1995, „*Knygos Nobažnystės*“ *leksika* 1, Klaipėda: Sauliaus Jokužio leidykla.

Kozhanov, Kirill, Björn Wiemer 2019, A token-based investigation of verbal plurality in Lithuanian dialects, *Kalbotyra* 72, 7–31.

Pakerys, Jurgis 2007, Esamojo laiko formantas *-st-* išvestiniuose lietuvių kalbos veiksmažodžiuose, *Baltistica* 42(3), 383–405.

Skardžius, Pranas 1943, *Lietuvių kalbos žodžių daryba*, Vilnius: Lietuvių kalbos institutas.

Smoczyński, Wojciech 2018, *Lithuanian Etymological Dictionary*, Berlin: Peter Lang.

Urbutis, Vincas 1978, *Žodžių darybos teorija*, Vilnius: Mokslas.

Jurgis PAKERYS

Baltistikos katedra

Vilniaus universitetas

Universiteto g. 5

LT-01513 Vilnius

Lithuania

[jurgis.pakerys@flf.vu.lt]